МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ РОЗВЕДЕННЯ І ГЕНЕТИКИ ТВАРИН ім. М.В.ЗУБЦЯ НААН
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської конференції

«ГЕНЕТИКА І СЕЛЕКЦІЯ – КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА»,

присвячена 75-й річниці від дня народження доктора с.-г. наук, члена-кореспондента НААН, професора
ІВАНА АДАМОВИЧА РУДИКА

18 лютого 2026 року, м. Біла Церква

Біла Церква
2026

ЗМІСТ

І БЛОК
РУДИК ІВАН АДАМОВИЧ

доктор сільськогосподарських наук, член-кореспондент НААН, професор
(11.01.1951–20.03.2014)

Афанасенко В.Ю. СВІТЛА ПАМ'ЯТЬ КОЛЕЗІ, НАСТАВНИКУ ТА ДРУГУ!..... 8

Бірюкова О.Д. ЕТАЛОН НАУКОВОЇ ЯКОСТІ ТА ЛЮДСЬКОЇ ПОРЯДНОСТІ…… 9

Гиль М.І. СПОГАД ПРО ВЧЕНОГО…..... 10

Загородній А.П. СПОГАДИ ПРО ІВАНА АДАМОВИЧА РУДИКА...…..... 12

Клопенко Н.І., Титаренко І.В., Старостенко І.С. НАШ КЕРІВНИК І НАСТАВНИК: СПОГАДИ СПІВРОБІТНИКІВ..... 13

Ковтун С.І. ІВАН АДАМОВИЧ РУДИК. ДЯКУЄМО ЗА СПІЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ШЛЯХ…… 16

Костенко О.І. СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ РУДИКА ІВАНА АДАМОВИЧА ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ……..... 17

Олешко В.П. НАУКОВА ШКОЛА ТА ЖИТТЄВІ УРОКИ ПРОФЕСОРА ІВАНА АДАМОВИЧА РУДИКА……..... 19

Полупан Ю.П. В АВАНГАРДІ НАУКОВИХ ОСНОВ РОЗВЕДЕННЯ ТВАРИН..... 21

Помітун І.А. НАУКОВА ЕТИКА ТА ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ІВАНА АДАМОВИЧА РУДИКА……..... 28

Соболєв О.І. ІВАН АДАМОВИЧ РУДИК – НЕЗАПЕРЕЧНИЙ АВТОРИТЕТ…… 29

Сотніченко Ю.М. НАСТАВНИК, ЯКИЙ ДАРУВАВ КРИЛА: ПАМ'ЯТІ ІВАНА АДАМОВИЧА РУДИКА……...……..….. 30

Ставецька Р.В. ЯКЩО СУМНІВАЄШСЯ – ВЧИНЯЙ ГІДНО……....…. 32

Федорович Є.І. ПРИКЛАД ВІРНОГО СЛУЖІННЯ ВІТЧИЗНЯНІЙ НАУЦІ ТА ОСВІТІ……..……. 34

Хмельничий Л.М. ГІДНІСТЬ, ПРОНЕСЕНА КРІЗЬ ТЕРНИ НАУКОВОГО ЖИТТЯ…….…… 36

Цехмістренко С.І. СВІТЛО ВЕЛИКОЇ ДУШІ. ПАМ'ЯТІ КОЛЕГИ ІВАНА АДАМОВИЧА РУДИКА…….……. 38

ІІ БЛОК

Бабенко О.І. МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ЖИВА МАСА КОРІВ З УРАХУВАННЯМ ЇХ ВАГИ ПРИ ПЕРШОМУ ОСІМЕНІННІ…… 40

Borshch O.V., Borshch O.O., COW REST AS THE BASIS OF COMFORT 43

Бучковська В.І., Євстафієва Ю.М., ВИКОРИСТАННЯ БІЛКОВО-МІНЕРАЛЬНОЇ ВІТАМІННОЇ ДОБАВКИ В ГОДІВЛІ СВИНОМАТОК..... 46

Вакула Б.В. МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ КІЗ ЗА СТАНДАРТНОЇ ТА ТРИВАЛОЇ ЛАКТАЦІЇ..... 49

Васяк В. Ю. ІНТЕГРАЦІЯ ГЕНОМНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І БІОТЕХНОЛОГІЙ У ТВАРИННИЦТВІ: ІННОВАЦІЙНИЙ ШЛЯХ ДО СТАЛОГО ВИРОБНИЦТВА ТА ЕФЕКТИВНОЇ ПЕРЕРОБКИ……..……..... 52

Вечорка В. В., Скляренко Ю. І., Ладика В. І., Михалко О. Г., Кучкова Т. П., Герман Д. М., Перекрестова Г. В., ІСТОРІЯ, ПРОДУКТИВНІ ТА БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БУРОЇ ХУДОБИ В УКРАЇНІ……..…. 56

Войтенко С.Л., Сидоренко О.В., Петренко М.О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ТВАРИННИЦТВА УКРАЇНИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЗНИКАЮЧИХ ПОПУЛЯЦІЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН……. 60

Волошин Р.В. МОЛОЧНА ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ І ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ МОЛОКА ЗА ПІДВИЩЕНИХ ТЕМПЕРАТУР НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА……....……. 63

Гарник Л.П. ТЕХНОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ГЕНОФОНДУ ПТИЦІ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА НІШЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ……..... 65

Гаюк Н.В., Роль Н. В. РОЛЬ ХІМІЇ У ГЕНЕТИЦІ, РОЗВЕДЕННІ ТА СЕЛЕКЦІЇ ТВАРИН……...…… 68

Германський І.Ю., Мерзлова Г.В. ВСТАНОВЛЕННЯ НЕШКІДЛИВОСТІ МОДИФІКОВАНОГО СУХОГО ЯЄЧНОГО БІЛКА..... 70

Гончаренко І.В. ГЕНЕТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БУЙВОЛІВ У ПРОДОВОЛЬЧІЙ ТА ЕКОЛОГІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ….....…….. 74

Джус В.М., Бондаренко Л.В. ВПЛИВ ВКЛЮЧЕННЯ ЛИЧИНОК ЧОРНОЇ ЛЬВИНКИ (*HERMETIA ILLUCENS*) У РАЦІОН НА ІНТЕНСИВНІСТЬ РОСТУ ТА ЗБЕРЕЖЕНІСТЬ МОЛОДНЯКУ ФАЗАНА..... 77

Динник О.М. ДОБРОБУТ І ПРОФІЛАКТИКА ЗДОРОВ'Я ТВАРИН ЯК СКЛАДОВА АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА…….....….. 79

Загородній А.П., Чернюк С.В. ПОРІВНЯННЯ ВРОЖАЙНОСТІ ТА КОРМОВОЇ ЦІННОСТІ ЗЕЛЕНОЇ МАСИ КУКУРУДЗИ РІЗНИХ ГІБРИДІВ…….. 81

Калітаєв К. К., Лихач А. В. БІОТЕХНОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ РЕПРОДУКТИВНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СВИНОМАТОК У КРИТИЧНІ ФАЗИ ГЕСТАЦІЇ……... 85

Катеринич О.О. ГЕНЕТИКО-СЕЛЕКЦІЙНІ АСПЕКТИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ГЕНОФОНДУ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА ПТАХІВНИЦТВА…… 88

Каркач П.М. ВПЛИВ ГЕНЕТИЧНОГО ВІДБОРУ КУРЧАТ-БРОЙЛЕРІВ НА СТАН ЗДОРОВ'Я ТА БЛАГОПОЛУЧЧЯ ПТИЦІ…… 90

Качур А.С. ХІМІЧНИЙ СКЛАД БІОМАСИ ВЕРМИКУЛЬТУРИ ВИРОЩЕНОЇ НА СУБСТРАТІ З ВМІСТОМ ГІДРОЛІЗОВАНИХ ВІДХОДІВ СОЇ……. 92

Клопенко Н.І. ГЕНЕТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЛОКАЛЬНИХ ПОРІД ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ У СИСТЕМІ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ……... 95

Кругляк О.В. ВПЛИВ ПОГЛИНАЛЬНОГО СХРЕЩУВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИ КОРИСНИХ ОЗНАК У ТВАРИН УКРАЇНСЬКИХ МОЛОЧНИХ ПОРІД……..... 98
Лавринюк О.О., Сіхневич К.Й., Мудренко В.П. ЕПІГЕНЕТИЧНІ ТА ІМУНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОБРОБУТУ ТВАРИН У СИСТЕМІ СТАЛОГО АГРОВИРОБНИЦТВА……..... 101
Ластовська І.О., Борщ О.О. ЗНАЧЕННЯ ЗАСОБІВ МЕХАНІЗАЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОМФОРТУ КОРІВ……**...** 104
Лесь С.А., Косіор Л.Т., Ластовська І.О. СТАН ТА РОЗВИТОК МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ…… 106
Ліскович В.А. ОБҐРУНТУВАННЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА РЕЄСТРАЦІЇ КОНЕЙ…….. 109
Lisohurska D.V., Brindza J., Adamchuk L.O., Furman S.V. ENTOMOPHILOUS CROPS IN THE AGRICULTURAL LANDSCAPES OF UKRAINE AND THE EU: SPATIAL ASPECTS OF POLLINATOR FORAGE PROVISION…… 112
Люта І.М., ВПЛИВ ПОКАЗНИКІВ РОСТУ ТА РОЗВИТКУ ТЕЛИЦЬ НА СТАТЬ НАРОДЖЕНИХ ТЕЛЯТ……... 115
Лютих С.В. РЕПРОДУКТИВНА ЕФЕКТИВНІСТЬ КОБИЛ: ОГЛЯД……... 118
Міщенко В.В., Мерзлова Г.В., БІОЛОГІЧНА ЦІННІСТЬ М'ЯСА МАЛЬКА КОРОПА ЗА ЗГОДОВУВАННЯ КОРМОВОЇ КОЕНЗИМВМІСНОЇ ДОБАВКИ……...…. 120
Мохначова Н.Б. ГЕНЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОДУКТИВНОСТІ БУРОЇ КАРПАТСЬКОЇ ПОРОДИ……...… 123
Надточій П.В., Малина В.В. ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ ЗАСВОЄННЯ КУПРУМУ В ЖУЙНИХ ТВАРИН……...…….. 125
Недашківська Н.В., Осіпенко І.С. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТОВАРНОГО СУСІДСТВА В КОНТЕКСТІ ХАРЧОВОЇ БЕЗПЕКИ……...…. 128
Oleshko V.P., Trofymchuk A.M., Heiko L.M., PROSPECTS FOR THE SELECTION OF THE AUSTRALIAN REDCLAW CRAYFISH (CHERAX QUADRICARINATUS) TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF INDUSTRIAL AQUACULTURE……...….. 130
Петраш В.В. СЕЗОННІ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА МОЛОЧНУ ПРОДУКТИВНІСТЬ І ЯКІСТЬ МОЛОКА КОРІВ…… 135
Помітун І.А., Косова Н.О., Паньків Л.П., Косов М.О., Косов В.О. СЕЛЕКЦІЙНО-ГЕНЕТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ІНСТЕНСИВНОСТІ РОСТУ ЯГНЯТ У ВІЦІ ДО ВІДЛУЧЕННЯ ВІД ВІВЦЕМАТОК……...…. 138
Пономарьов Ю.А., Шаповал О.Б. ОЦІНКА КОРІВ-ПЕРВІСТОК МОЛОЧНИХ ПОРІД ЗА ПРОМІРАМИ ТА ІНДЕКСАМИ БУДОВИ ТІЛА 140
Почукалін А.Є. ВТРАЧЕНИЙ ГЕНОФОНД УКРАЇНИ: УКРАЇНСЬКА СТЕПОВА БІЛА ТА УКРАЇНСЬКА СТЕПОВА РЯБА ПОРОДИ СВИНЕЙ 144
Рубан С.Ю., Шабаш М.Л. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АЗОТУ МОЛОЧНИМИ КОРОВАМИ ЗА ВМІСТОМ АЗОТУ СЕЧОВИНИ ТА СКЛАДОМ МОЛОКА……..……..... 147

Соболєва С.В., Соболєв О.І. ВПЛИВ ЗАМІНИ ЧАСТИНИ ЗЕРНОВИХ КОМПОНЕНТІВ У КОМБІКОРМІ БОРОШНОМ ІЗ ЯБЛУЧНИХ ВИЧАВОК НА РІСТ РЕМОНТНОГО МОЛОДНЯКА СВИНЕЙ……...…. 150
Ставецька Р.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ «КОРОТКИХ ЛІНІЙ» У МОЛОЧНОМУ СКОТАРСТВІ..... 152
Старостенко І.С. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРОДУКТИВНИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДНЯКУ КРОЛІВ ПОРОДИ СІРИЙ ВЕЛЕТЕНЬ ЗА РІЗНИХ УМОВ ВИРОЩУВАННЯ……..……. 155
Сторчак Ю.Г., Пундяк Т. О. ВИМОГИ ДО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН ПІД ЧАС ЇХ УТРИМАННЯ ЯК ОБОВ`ЯЗКОВІ СТАНДАРТИ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ…….. 158
Стульник І.І., Сусол Р.Л. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕОБХІДНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТВАРИН ПРИ ВІДГОДІВЛІ МОЛОДНЯКУ ХУДОБИ ЗА «ЗЕРНОВОЇ» ТЕХНОЛОГІЇ…… 161
Судика В.В. ВИКОРИСТАННЯ ГЕНОМНОЇ СЕЛЕКЦІЇ У СВИНАРСТВІ 164
Титаренко І.В. ПРОДУКТИВНІ ПОКАЗНИКИ КОРІВ ЗАЛЕЖНО ВІД НАДОЮ УПРОДОВЖ ГОСПОДАРСЬКОГО ВИКОРИСТАННЯ…… 167
Ткаченко С.В. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ОЗНАКАМИ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ЗА ПОПЕРЕДНЬОЇ ОЦІНКИ КОРІВ…… 169
Ткачова І.В. СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ КОНЯРСТВА…… 171
Хабінець І.І. ВПЛИВ СЕЛЕНОМЕТІОНІНУ У СКЛАДІ КОМБІКОРМІВ НА ЗАБІЙНІ ЯКОСТІ ТА СТРУКТУРНИЙ СКЛАД ТУШІ КУРЧАТ-БРОЙЛЕРІВ…… 174
Халак В.І. ПОЛІМОРФІЗМ ГЕНА РЕЦЕПТОРА МЕЛАНОКОРТИНУ (MC4R) ТА ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ВІДТВОРЮВАЛЬНИМИ ЯКОСТЯМИ У СВИНОМАТОК ВЕЛИКОЇ БІЛОЇ ПОРОДИ УГОРСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ……...… 176
Халак В.І., Волощук В.М., Засуха Л.В. ВІДГОДІВЕЛЬНІ І М'ЯСНІ ЯКОСТІ МОЛОДНЯКА СВИНЕЙ ВЕЛИКОЇ БІЛОЇ ПОРОДИ ЗАРУБІЖНОЇ СЕЛЕКЦІЇ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З АКТИВНІСТЮ ДЕЯКИХ ФЕРМЕНТІВ СИРОВАТКИ КРОВІ……...…….. 179
Хмельничий Л.М. ОЦІНКА КОРІВ МОЛОЧНИХ ПОРІД ЗА ДОВІЧНОЮ ПРОДУКТИВНІСТЮ ЗАЛЕЖНО ВІД ЛАКТАЦІЇ ВИБУТТЯ..... 182
Холявська Т.Л., Уманець Д.П., Титарьова О.М. ПРОДУКТИВНІСТЬ ПЕРЕПЕЛІВ ЗА СПОЖИВАННЯ НАСІННЯ ФЕНХЕЛЮ (*FOENICULUM VULGARE*) В СКЛАДІ КОМБІКОРМІВ…...……...…... 186
Tsekhmistrenko O., Shulko O., Baban V., Onyshchenko L. PLANT EXTRACTS' BIOLOGICAL EFFECT ON THE POULTRY ORGANISM...… 188
Цехмістренко С.І., Поліщук В.М., Поліщук С.А. БІОХІМІЧНІ ТА ГЕНЕТИЧНІ МАРКЕРИ СТРЕСОСТІЙКОСТІ У ПРОДУКТИВНИХ ТВАРИН……..…… 191
Чернюк С.В., Крижак М.С. ВПЛИВ ІНОКУЛЯЦІЇ LACTOBACILLUS НА ФЕРМЕНТАЦІЮ ТА СТАБІЛЬНІСТЬ КУКУРУДЗЯНОГО СИЛОСУ 194
Чернявський О.О. ВПЛИВ КОРМОВОЇ ДОБАВКИ НА РІСТ І ПРОДУКТИВНІСТЬ МОЛОДНЯКУ СВИНЕЙ…… 197

Черняк Б.С. ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖПОРОДНОГО СХРЕЩУВАННЯ БУГАЇВ ШВІЦЬКОЇ ПОРОДИ З МАТКАМИ ГОЛШТИНСЬКОЇ ПОРОДИ ЗА ОСНОВНИМИ СЕЛЕКЦІЙНИМИ ОЗНАКАМИ ПОТОМСТВА F_2…….…….. 199
Черняк Н.С. ФОРМУВАННЯ ІНДЕКСУ ОЗНАК ЗДОРОВ'Я КОРІВ ГОЛШТИНСЬКОЇ ПОРОДИ НА ОСНОВІ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ……..…….. 203
Шуляр А.Л., **Шуляр А.Л., Ткачук В.П.** СТАЛИЙ РОЗВИТОК ВІВЧАРСТВА І КОЗІВНИЦТВА В УКРАЇНІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ GREEN DEAL……...……. 206
Якубенко О.Б. ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ МОЛОКА РІЗНИХ ВИДІВ ТВАРИН……..….. 209

УДК 636.47.082:502.211(477)

Почукалін А.Є., канд. с.-г. наук
Інститут розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН
PoAnYe@ukr.net

ВТРАЧЕНИЙ ГЕНОФОНД УКРАЇНИ: УКРАЇНСЬКА СТЕПОВА БІЛА ТА УКРАЇНСЬКА СТЕПОВА РЯБА ПОРОДИ СВИНЕЙ

Унаслідок воєнних дій на території України зник генофонд локальних порід свиней південних регіонів країни. Проведено моніторинг рівня селекційних ознак, стану генеалогічної структури та наведено шляхи подальшого збереження.

Ключові слова: генофонд свиней, племінні стада, селекційні ознаки, генеалогічна структура, племінні книги.

Pochukalin A.Ye., candidate of agricultural sciences
Institute of Animal Breeding and Genetics nd. a. M.V.Zubets of NAAS

THE LOST GENE POOL OF UKRAINE: THE UKRAINIAN STEPPE WHITE AND UKRAINIAN STEPPE SPOTTED PIG BREEDS

As a result of military hostilities on the territory of Ukraine, the gene pool of local pig breeds in the southern regions of the country has been lost. Monitoring of the levels of breeding traits, the state of the genealogical structure, and possible pathways for further conservation has been conducted.

Key words: pig gene pool, breeding herds, breeding traits, genealogical structure, herdbooks.

Універсальні за напрямком, локальні за розміщенням українська степова біла та українська степова ряба породи свиней пройшли довгий шлях становлення та удосконалення господарсько-корисних ознак [3]. Однак, через повномасштабне вторгнення рф зник наявний генофонд місцевих порід свиней України [1]. Тому, наявна ситуація з моніторингом українських порід, хоч і втраченим генофондом, є актуальною, оскільки опосередковано торкається питання майбутнього відновлення унікальних українських порід свиней.

Зоною розведення української степової білої та української степової рябої порід свиней залишається Херсонська область, а саме два державні підприємства дослідні господарства: ДП «ДГ ІТСР імені М.Ф. Іванова «Асканія-Нова» НННГЦВ, яке мало племінні репродуктори української степової рябої та української степової білої та, ДП ДГ «Каховське» НААНУ (племінний репродуктор української степової білої), які належать Інституту тваринництва степових районів імені М.Ф. Іванова «Асканія-Нова» та Інституту зрошувального землеробства Національної академії аграрних наук України відповідно.

За останніми даними звітності на 1 січня 2022 року племінне поголів’я української степової білої та української степової рябої порід свиней

нараховувало 1513 голів, у тому числі основних 9 кнурів та 174 свиноматки та 123 голови, у тому числі основних 4 кнури та 15 свиноматок відповідно.

Оцінка кнурів за основними прижиттєвими селекційними ознаками, а саме живою масою та довжиною тулуба у віці 12 міс. та 24 міс. становила у представників української степової рябої породи з ДП ДГ «Асканія-Нова» відповідно 1 гол. – 174 кг – 167 см та 4 гол. – 258 кг (lim 240 … 319 кг) – 172,5 см (170 … 180 см). У віці 12 міс. 12 кнурів української степової білої породи з ДП ДГ «Асканія-Нова» мали середню живу масу 175,7 кг (164 … 230 кг) і довжину тулуба 168 см (160 … 172 см), а у віці 24 міс. 6 голів – 244,8 см (220 … 319 кг) – 179,2 см (175 … 180 см). У ДП ДГ «Каховське» наявні 3 кнури у віці 24 міс. мали середню живу масу 299,7 кг (299 … 300 кг) з довжиною тулубу 182,7 см (182 … 183 см). Оцінка за розвитком (живою вагою та довжиною тулуба) свиноматок у віці 12 міс. та після І опоросу засвідчила, що представниці української степової білої породи мали наступні значення: 7 гол. – 184 кг – 164 см та 8 гол. – 231 кг – 165 см. За рік оцінено 59 свиноматок української степової білої породи у 12 міс. та 143 гол. після І опоросу, у тому числі з ДП ДГ «Асканія-Нова»: 34 гол. – 183 кг – 163 см та 63 гол. – 223 кг – 168 см та ДП ДГ «Каховське»: 25 гол. – 167 кг – 152 см та 80 гол. – 168 кг та 163 см відповідно.

Кращими поєднаннями за відгодівельними та м'ясними якостями нащадків української степової рябої породи свиней виявились ♂ Рідний 39 × ♀ Ромашка 1926 (вік досягнення живої маси 100 кг – 190,4 дні – витрати корму – 3,84 к. од., довжина півтуші 97 см та товщина шпику півтуші 24,6 мм), а серед української степової білої породи відповідно ♂ Асканій 2073 × ♀ Арка 14932 (181,8 днів – 3,75 к. од. – 98,4 см – 24,6 мм), ♂ Крон 2021 × ♀ Лучиста 1568 (182,2 дні – 3,76 к. од. – 98,6 см – 24,2 мм).

Характеристика кнурів і свиноматок за селекційними ознаками засвідчила високу мінливість середніх значень у досліджуваних породах. Так, оцінка кнурів української степової рябої породи за власною продуктивністю враховуючи показники: вік досягнення живої маси 100 кг і товщину шпику становила 209 днів та 25 мм, а кнурів української степової білої ДП ДГ «Асканія-Нова» та ДП ДГ «Каховське» відповідно 213 днів і 24 мм та 182 дні і 27 мм. Оцінкою свиноматок за багатоплідністю, віком відлучення та масою гнізда при відлученні встановлено, що матки української степової рябої породи мали наступні значення: 9,2 гол., 60 днів та 157 кг. Дещо вищі значення мали свиноматки української степової білої породи, а саме з ДП ДГ «Асканія-Нова» - 10,4 гол., 60 днів, 162 кг та з ДП ДГ «Каховське» - 10,5 гол., 60 днів та 195 кг.

Середньодобовий приріст живої маси ремонтного молодняку української степової рябої породи становить 387 г, тоді як у тварин української степової білої він коливався від 389 г (ДП ДГ «Асканія-Нова») до 689 г (ДП ДГ «Каховське»). Спостерігаються відмінності живої маси свинок українських порід за віком у одному господарстві. Так, жива маса свинок української степової рябої та української степової білої порід ДП ДГ «Асканія-

Нова» у віці 4, 6, 9 міс. та при 1 паруванні становить відповідно 46 кг, 76 кг, 111 кг, 126 кг та 45 кг, 87 кг, 117 кг, 131 кг.

За звітний період було спаровано 50 свиноматок української степової рябої породи та 308 свиноматок української степової білої, у тому числі 34% штучно. Крім того, одержано 3601 голів приплоду (82,5% від основних свиноматок) української степової білої породи, тоді як від української степової рябої відповідно 50 свиноматок та 322 гол. приплоду (80,4% від основних свиноматок).

За генеалогічною приналежністю, встановлено, що кнури та свиноматки української степової рябої породи свиней належать до чотирьох ліній (Рекорда, Реала, Рижика та Рідного) та до шести родин (Ромашки (5 гол.), Росі (4 гол.), Рекордної (3 гол.), Реальної, Расветки, Ретиви (по 1 гол.). Лінійна та родинна структура української степової білої породи свиней племінного стада ДП ДГ «Асканія-Нова» складається за кнурами від Степняка, Асканійця, Аспекта, Бійця та Мирного, а за свиноматками від Арки (27 гол.), Азбуки (13 гол.), Арсенальної (13 гол.), Алеї (10 гол.), Лучистої (10 гол.), Надьожної (6 гол.), Верби (5 гол.), Асканії (5 гол), Волни (2 гол.), Мирної (2 гол.), Мастериці (1 гол). Племінні кнури та свиноматки ДП ДГ «Каховське» належить відповідно до трьох ліній (Арсенала, Нового, Крона) та до 14 родин (з голови з родини Шкоди, 4 гол. з Айви, по 5 гол. з родин Асканії, Культури, по 6 гол. з родин Верби, Волни, Бірюзи, Третьої, Надьожної, Нової, Кронки, 7 гол. належать родині Долини, а 8 голів з Мирної).

Встановлено високу активність реєстрації племінних свиней досліджуваних порід до Державної племінної книг. З племінного господарства ДП ДГ «Асканія-Нова» записано 3792 голови, у тому числі 1644 голови (337 основних кнурів та 1307 основних свиноматок української рябої породи) та 2148 голів (400 кнурів та 1748 свиноматок української степової білої породи). ДП ДГ «Каховське» надало матеріали щодо 93 голів, у тому числі 16 основних кнурів та 77 основних свиноматок.

Через знищення генофонду українських порід свиней, постала нагальна потреба у їх збереженні. Одним з таких заходів може стати розміщення генетичних матеріалів у кріосховищах. Згідно останніх даних у банку генетичних ресурсів тварин Інституту розведення і генетики тварин ім. М.В.Зубця НААН закладено по 500 доз сперми від 2 кнурів української степової рябої та 2 кнурів української степової білої порід [2]. Цей захід тимчасово вирішить проблему збереження локальних порід свиней, однак потребує поповнення для подальшого відновлення.

Список літератури

1. Войтенко С.Л., Сидоренко О.В. Генетичні ресурси сільськогосподарських тварин України та вплив на них дії воєнної агресії. *Розведення і генетика тварин*. Київ. 2025. Вип. 70. С. 70–86. DOI: https://doi.org//10.31073/abg.70.05

2. Подоба Б.Є., Вишневський Л.В., Сидоренко О.В., Полупан Ю.П., Порхун М.Г., Кузебна Н.М. Банк генетичних ресурсів тварин Інституту розведення і генетики тварин імені С.В. Зубця НААН – національне надбання. Характеристика і засади функціонування. Селекційні, генетичні та біотехнологічні методи удосконалення і збереження генофонду

порід сільськогосподарських тварин; за ред.: М.В. Гладія і Ю.П. Полупана. Полтава. «Техсервіс». 2018. С. 36–43.

3. Почукалін А.Є., Прийма С.В., Романова О.В. Селекційні досягнення України (минуле, сучасне): породи, типи і лінії сільськогосподарських тварин. *Розведення і генетика тварин*. 2024. Вип. 67. С. 140–163. DOI: https://doi.org//10.31073/abg.67.14

УДК 636.2:636.085:637.12

Рубан С.Ю., д-р с.-г. наук
rubansy@gmail.com
Шабаш М.Л., здобувач ступеня д-р філософії
kolyashabash@gmail.com
Національний університет біоресурсів і природокористування України, Київ, Україна

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АЗОТУ МОЛОЧНИМИ КОРОВАМИ ЗА ВМІСТОМ АЗОТУ СЕЧОВИНИ ТА СКЛАДОМ МОЛОКА

На коровах голштинської породи проведено аналіз мінливості та зв’язку між величиною надою, основними компонентами молока (вміст жиру, білка, лактози), рівню сечовини в молоці та ефективність використання азоту для виробництва молока.

Ключові слова: азот сечовини молока (MUN), молоко скориговане за енергією (ECM), молочні корови, ефективність використання азоту для виробництва молока (MNE).

Ruban S.Yu., doctor of agricultural sciences
Shabash M.L., PhD student
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine Kyiv, Ukraine

ASSESSMENT OF THE EFFICIENCY OF NITROGEN UTILISATION BY DAIRY COWS BASED ON THE NITROGEN CONTENT OF URINE AND MILK COMPOSITION

An analysis of the variability and relationship between milk yield, main milk components (fat, protein, lactose content), urea level in milk, and nitrogen use efficiency for milk production was conducted on Holstein cows.

Key words: milk urea nitrogen (MUN), energy-corrected milk (ECM), dairy cows, milk nitrogen efficiency (MNE)

Ефективність використання корму в скотарстві залишається на найближчу перспективу основним трендом у програмах відбору, оскільки дає можливість здешевити виробництво продукції за рахунок зменшення основної статті виробничих витрат, пов’язаних з кормами [4]. За даними J. Spek et al. [9] майже 28% азоту, що споживається молочними коровами з кормом, проходить шлях конверсії в молоко. В рубці корів рівень азоту (N) забезпечує надалі відповідний рівень і склад молочної продукції, впливаючи на стан здоров'я та величину втрат N у навколишнє середовище [2, 7]. За даними A. Badhan et al. [1]